

Nº 4-5

Göyərçin

2004

ISSN-0207-4710

Rafiq YUSİFOĞLU

İki ağac

Eyni ildə, ayda, eyni gündə, eyni saatda, eyni dəqiqədə iki ağac şitili yerdən baş qaldırdı. Bunlardan biri öz yarpaq gözlərini dünyaya ağacların əhatəsində, o biri isə bir az kənardə - açıqlıqda açdı.

Günlər ayları, aylar illəri əvəz etdi. Ağacların əhatəsində olan ağacın heç nədən qorxusu yox idi. Əsən küləklər, hətta tufanlar da onun vecinə deyildi. Dövrəsində olan ağaclar öz sinələrini qalxan kimi qabağa verir, bəxti gətirən ağacı hər dərddən, bəladan xilas edirdilər.

Yan-yörəsindəki ağaclardan qayğı, nəvaziş, kömək görə ağac gündən-günə boy atır, ucalır, elə bil ki, qonşuları ilə yarışdı. O biri ağaclar qalxdıqca, o da himayədarlarına baxıb dartınır, ucalırdı.

Açıqlıqda olan ağac isə heç kəsdən imdad gözləmirdi. Özündən, torpaq anadan başqa heç kəsə güvənmirdi. Elə buna görə də əvvəldən işini ehtiyatlı tutmuşdu. Onun zoğları yerin dərin qatlarına işlədikcə, qol-budağı da göylərə

can atırdı. Hər külək əsəndə, qarşıya qopanda açıqlıqda olan ağac gedib o dünyanı görür, qayıdırdı. Elə buna görə də göylərə ucalmaqdan çox, gövdəsini yoğunlatmağa çalışırdı. Əsən küləklərə sinə gərdikcə bərkiyir, mətinləşirdi.

Ağacların dövrəsində olan ağac isə enə yox, boya verirdi. O, kənardə bitən öz həmyaşına yuxarıdan aşağı baxır, onu lağa qoyurdu. Açıqlıqda bitən ağacın isə ona baş qoşmağa nə vaxtı, nə də həvəsi var idi. O, qarşından gələn tufanlarla döyüşə hazırlaşdı.

Bir dəfə necə oldusa, odunçular meşəyə gəldilər. Qəzavüqərdən cavan ağacın dövrəsindəki ağacları qırdılar, doğrayıb apardılar. Özlünə isə cavanlığına görə heyfləri gəldi, qoy yaşasın, kölgəlik olsun, - dedilər.

Dost-tanışı qırılan ağac təklidən üşəndi, qorxdı, yalnız indi gördü ki, heç onun əməllibaşlı qol-budağı da yox imiş...

Hava qaraldı. Tufan qopdu. Ağacların dövrəsində yaşayan, indi isə tək qalan ağac dəhşətə gəldi. Tufan onu adicə bir budaq kimi asanlıqla ora-bura çırpır, az qalırdı ki, kökündən qopartsın. Ağac bu tufana tab gətirmədi, yanı üstə aşdı. Açıqlıqda yaşayan ağac isə heç nəyi vecinə almırdı. Çünki o, çox-çox belə tufanlar yola salmışdı.

Yol

Nəhəng buldozerlər nərildəyə-nərildəyə gəldilər. İri ekskavatorların səsi onlara qarışdı. Torpaq diksindi, səksəndi. Polad-polad tiyələr yerə sancıldı. İri-iri çalovlar torpağı-daşı ovuc-ovuc maşınlarla doldurdu.

Hündür yerlərdən qazılan çökəklərə tökdülər. Hər yeri bərabərləşdirməyə başladılar. Buldozerlər şırım aç-aça dağlara dırmandı. Açılan şırımlar gedib ucqar-ucqar kəndlərə dirəndi.

Torpağın xəstə damlarını oyurdular, quluncunu sındırırdılar. Elə bil cərrahiyyə əməliyyatı aparırdı buldozerçilər, ekskavatorçular, sürücülər.

Nəhayət, əməliyyatın bir hissəsi başa çatdı. İndi yaranı "dərmanlamaq", "sarımaq" lazım idi.

Qara, isti asfaltı tənzip kimi oyulan yerə çəkdi-lər, hamarladılar. Elə bil sınığı gipsə salırdılar.

Xəstə torpaq ağırlara dözdü, hər şeyi unuttu.

Kəndlər arasında gözəl bir yol salındı. Asfaltın üstüylə keçən maşınlar mahnı oxuyurdular. Zəhmətkeş əllərə minnətdarlıq, ehtiram mahnısı.

Torpaq da, yol boyu sıralanan ağaclar da, kollar da bu mahnını dinləyə-dinləyə xəyala dalmışdılar.

Rəssam
MƏTANƏT

DÜNYA XALQLARININ NAĞILLARI

BOSNİYA NAĞILI

Meşənin içində bir istifadəsiz dəyirman var idi. Heç kəs ora dən üyütməyə getmirdi və söhbət gəzirdi ki, dəyirməndə cin yaşayır. Bir dəfə bir zənci bir kisə qarğıdalı tapdı. Qərara gəldi ki, qarğıdalını gizlicə aparıb həmin dəyirməndə üyütsün.

Zənci elə təzəcə işə başlamışdı ki, nəhəng bir azman gəlib dəyirmanın qapısını döydü və açmağı tələb etdi. Zənci azmanı heç vecinə də almadı. Pəndirini götürüb onun gözünün qarşısında sıxdı, ondan su süzüləndə dedi.

- Çıx get, yoxsa sənənin də sümüklərini bu daş kimi sındıraram!

Azman qorxdı. Dedi ki, mən sənəninlə dost olmaq istəyirəm. Sən ocaq qala, mən gedib bir öküz tapıb gətirim, onu bişirib yeyək.

Azman öküz tapdı, onu kəsdə, soydu, bişirdi və zənciyə dedi ki, gəl birlikdə yeyək.

- Hərəsi bir tərəfdən öküzə girişdilər. Zənci bıçaqla əti kəsib ciblərinə, torbasına doldurdu. Azman doyanda o, iştahla yeməyə başladı. Bu, az-

manı bərk qorxutdu. O, zənciyə dedi:

- Əziz qardaşım, gəl mənəmlə birlikdə bizim ölkəmizə gedək. Görsünlər ki, dünyada necə güclü qəhrəman oğullar var imiş.

Onlar birlikdə gəlib azmanlar - nəhənglər ölkəsinə çıxdılar. Azmanlar budağı əyib gilə dəyirdilər. Zənci də budaqdan tutub gilə yeyirdi. Birdən azmanın əlindən budaq buraxıldı və zəncini göyə tulladı. Oğlan bir quş yuvasının üstünə düşdü və ana quşu tutub cibinə qoydu.

Zənci geri qayıdanda azmanlar ondan soruşdular:

- Sən niyə elə elədin?

Zənci əhvalını pozmadan dedi ki, mən ağacın zirvəsində bir quş gördüm, tez uçub onu tutdum. Oğlan bunu deyib quşu cibindən çıxaranda azmanlar heyrətdən donub qaldılar.

Elə bu zaman kolun dibindən bir dovşan qaçdı. Azmanlar nə qədər qaçdırsa, onu tuta bilmədilər.

Zənci oğlan onları lağa qoyub güldü.

- Mən göyə uçub quş tuta bilərəm, siz heç yerdə dovşanı da tuta bilmirsiniz.

Azmanlar öküz dərisindən hazırlanmış tuluqları götürüb su gətirməyə getdilər. Zənci gördü ki, heç boş tuluğu apara bilmir, onun içi su ilə dolsa vəziyyət çətin olacaq.

Zənci bulağa çatan kimi suyun qabağını qazıb arx çəkməyə başladı.

Azmanlar təəccüblə ondan soruşdular:

- Sən nə etmək istəyirsən?

- Hər gün su daşımaqdan xoşum gəlmir. Arx çəkib suyu düz sizin evinizin içinə aparacağam. Azmanlar ona yalvarmağa başladılar.

- Amanın günüdür, suyu özümüz aparaq, arx çəksən, evimizi su yuyub aparacaq.

Azmanlar oğlandan bərk qorxmağa başladılar. Ona çoxlu pul verib evlərinə göndərmək istədilər. Zənci isə razılaşmadı.

Bir gün oğlan eşitdi ki, onu gizlicə öldürmək istəyirlər. Zənci tez bir yəhər gətirib yatdığı yerə qoydu, üstünü yorğanla örtüdü.

Gecə azmanlar yəhəri zənci bilib çəkilə döydülər və elə bildilər ki, oğlanı öldürüb canlarını ondan qurtardılar. Onlar gedib yatanda zənci yə-

həri bir kənara atdı və yerinə girib yatdı. Səhər azmanlar oğlanın ölüsünü aparıb dəfn etmək istəyəndə onun sağ-salamat olduğunu görüb heyretləndilər. Azmanlardan biri soruşdu:

- Əziz dost, gecə necə yatmışam?

Oğlan cavab verdi: - Yaxşı yatmışam, ancaq hərdən bir məni ağcaqanadlar dişləyirdi.

Azmanlar qorxudan əsirdilər. Onlar oğlana yalvardılar ki, gəl çoxlu qızıl, gümüş götürüb səni evinə aparaq.

Zənci razılaşdı. Azmanlar bütün pullarını, var-dövlətlərini daşıyıb zəncinin evinə yığdılar.

Azmanlardan biri ah çəkəndə onun nəfəsi kəpənək kimi zəncini qaldırıb evin üstünə qoydu. Oğlan qışqırdı:

- Dayanın, indi mənə evimin bacası sizin dərsinizi verəcək.

Azmanlar qorxudan qaçdılar və bir daha zəncinin evinin həndəvərində görünmədilər.

DÜNYA XALQLARININ NAĞILLARI

Ambe və Rambe HİND NAĞILI

Siçanlarla dolu olan böyük bir evdə bir pişik yaşayırdı. O hər gün istədiyi qədar siçan tutub yeyir, bolluq içində ömür sürürdü.

Günlər, aylar ötdü, pişik qocaldı, siçan ovlamaq onun üçün gündən-günə çətinləşməyə başladı. Pişik çox fikirləşdi və bir gün siçanları yanına çağıraraq dedi:

- Siçanlar, heç bilirsiniz sizi niyə çağırıram?

Boynuma alıram ki, sizi çox incitmişəm. İndi tutduğum işdən özüm də peşiman olmuşam. Arxayınca gəzib, dolaşın. Bundan sonra mən sizin birinizə də toxunmayacağam. Ancaq şərtim var. Gərək hər gün cərgə ilə mənim qarşımdan keçib baş əyəsiz.

Siçanlar çox sevindilər və pişiyin şərtini qəbul etdilər. Onlar hər gün iki dəfə pişiyin qarşısından keçib baş əyir, pişik isə sakitcə dayanıb itaətkar siçanlara tamaşa eləyirdi. Ancaq axırncı siçan baş əyəndə bir göz qırpımında onu tutub yeyirdi. Bundan əvvəlki siçanların heç birinin xəbəri olmurdu.

Siçanların arasında Ambe və Rambe adlı iki dost var idi. Günlər ötdükcə onlar hiss elədilər ki, siçanların sayı azalır. Onlar pişikdən şübhələnməyə başladılar. Qərara gəldilər ki, hər gün pişiyin qarşısından keçəndə Rambe birinci, Ambe isə axırncı keçsin. Cərgənin önündə gedən Rambe ədəb-ərkanla pişiyə baş əyəndən sonra qışqıraraq soruşurdu:

- Ambe, qardaşım, hardasan?

Cərgənin axırından Ambenin səsi eşidilirdi:

- Rambe, narahat olma, mən buradayam.

Beləcə günlər keçir, pişik siçanları tutmağa cəsarət etmirdi. Qorxurdu ki, fırladığının üstü açıla.

Nəhayət, bir gün aclıq ona güc gəldi. Qəzəblə Ambenin üstünə tullananda bunu bütün siçanlar gördülər və pişiyin fırladığının üstü açıldı.

Pişik o gündən bir dənə də siçan tuta bilmədi.

Arıqlayıb öldü.

Beləliklə, pişiyin də, nağılın da sonu çatdı.

Tərcümə etib
İşləyəni:
R. ƏLİYEV

Rəssam
AYTƏN

ƏVVƏL ÖYRƏN SONRA OYNA!

KAREL XALQ OYUNLARI

T O P

Uşaqlar iki hissəyə ayrılırlar.

Komandalardan birinin oyunçuları meydançada özləri üçün

hər tərəfi beş addım olan kvadrat

şəkil çəkirlər. Bu, onların qalası hesab olunur. Onlar çəkdiqləri cızığın

içərisinə girib "qala"nı müdafiə edirlər. Digər komandanın oyunçuları

isə meydança boyu gəzişirlər. Onlardan birinin əlində top var.

Hücumçu topu qalanın müdafiəçilərinə atır. Müdafiəçilər topu yenidən hücumçuya qaytarırlar.

Qalanın müdafiəçilərini toplu vura bilməyən hücumçu oyundan çıxır.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

Oyunun qaydası: Hücumçu topu yalnız müəyyən olunmuş məsafədən ata bilər. Müdafiəçilərin qaladan kənara çıxmağa ixtiyarı yoxdur.

MƏN VARAM!

Uzunluğu 50-60, eni 10 metr olan bir sahə seçilir. Oyunda cüt sayda uşaqlar iştirak edirlər. Onlar iki bərabər komandaya bölünürlər. Püşk vasitəsilə hansı komandanın oyunu başlayacağı müəyyənləşdirilir.

Meydançanın mərkəzində arası 2-3 metr olan iki paralel xətt çəkilir. Bu xətlərin hər birinin üstündə bir komanda dayanır. Hazırlaşan komandanın oyunçuları şən şəkildə əl çalır, qəflətən dönüb öz meydançalarının kənarında çəkilmiş xəttə doğru qaçırırlar. Qovan komandanın oyunçuları onların ardınca düşürlər. Çalışırırlar ki, oyunçulardan heç olmasa birini xəttə çatmamış tuta bilsinlər.

Tutulmuş oyunçu bərkdən qışqırmalıdır. Tutulan oyunçu bərkdən qışqırmalıdır.

- (Mən varam) Olenpa! Bunu eşidən komanda yoldaşları qayıdıb rəqiblərinin üstünə cumurlar. O biri komandanın oyunçuları geriye - meydançanın qurtaracağındakı xəttə doğru qaçırırlar. Heç bir oyunçusu tutulmadan xətti keçə bilən komanda qalib hesab olunur.

Bundan sonra oyun həmin qayda ilə davam etdirilir.

Oyunun qaydası: Hər bir oyunçunu tutmaq olar. Tutulan oyunçu mütləq qışqırmalıdır. "Mən varam"!

Oyunun qaydası: Hər bir oyunçunu tutmaq olar. Tutulan oyunçu mütləq qışqırmalıdır. "Mən varam"!

Oyunun qaydası: Hər bir oyunçunu tutmaq olar. Tutulan oyunçu mütləq qışqırmalıdır. "Mən varam"!

Oyunun qaydası: Hər bir oyunçunu tutmaq olar. Tutulan oyunçu mütləq qışqırmalıdır. "Mən varam"!

Oyunun qaydası: Hər bir oyunçunu tutmaq olar. Tutulan oyunçu mütləq qışqırmalıdır. "Mən varam"!

AYTƏN